

Anne-Françoise Benhamou

Družinske zgodbe

Pogovor z Brunom Boëglinom

Roberto Zucco je doživel francosko premiero novembra 1991 v režiji Bruna Boëglina na odru Théâtre National Populaire v Villeurbanu pri Lyonu. Boëglin je bil eden prvih režiserjev Koltèsovih del: leta 1978 je na odru Théâtre de l'Eldorado v Lyonu uprizoril igro *Salinger*, ki je nastala po naročilu. Pričujoči pogovor je nastal dva meseca pred uprizoritvijo *Roberta Zucca*.

Anne-Françoise Benhamou: *Zucco* in *Salinger* sta zelo različni igri, ki ju loči trinajst let resnega ustvarjanja. Ali zaznavate kontinuiteto med njima?

Bruno Boëglin: Osrednja vloga, ki jo ima tema družine v Koltèsovem delu, je zelo presenetljiva. Seveda gre v *Robertu Zuccu* tudi za črno kroniko, toda hkrati je to igra o družini. To je zgodba dveh družin, *Zuccove*, ki je že od druge slike zdesetkana, in družine *Punce* – oče, mati, brat in sestra. Gotovo bi bilo treba dodati še tretjo družino, družino gospe na trgu in njenega sina – s pikro omembo gospejinega moža. Takšno zanimanje za družinski svet je morda mogoče razložiti s Koltèsovim nagnjenjem do ruskih avtorjev, do Dostojevskega in Gorkega.

A.-F. B.: Kako se je ta tema razvila?

B. B.: Kljub resnosti igre čutimo distanco, humor, ki mu omogoča, da piše še radikalneje. V *Salingerju* smo videli sina, ki je očetu razbil gobec, raztrgal zavese in opustošil stanovanje. V *Zuccu* pa očeta sploh ne vidimo več, kajti Bernard je dogodke iz črne kronike preobrnil: resnični *Succo* je ubil očeta za materjo (in zato, ker je ubil mater), igra pa se začneja s srečanjem med *Zuccom* in njegovo materjo, po umoru očeta.

Staršema je v *Salingerju* namenjeno veliko več prostora kakor v *Zuccu*. Tam imata monologe in obvladujeta cele prizore. V *Zuccu* pa imata zelo omejeno vlogo. Toda Puncina starša sta kljub temu fantastična lika in zelo rad bi ju igral, ko bi bil prave starosti ... Starši so pri petindvajsetletnem Koltèsu obvladovali prizorišče, pri štiridesetih, ko je pisal *Zucca*, pa le še gredo čez oder in so bolj ali manj pod vplivom alkohola ... Avtor je odrasel, vendar je še vedno tako kritičen, kakor je bil nekoč, igra je morda še trša, toda drugače.

A.-F. B.: Ali je besedilo zaradi skorajda filmskega kadriranja in raznovrstnosti prizorišč posebno težko za uprizoritev? Kakšne vrste scenografijo si predstavljate?

B. B.: O tem nočem govoriti pred uprizoritvijo. Christian Fenouillat, moj scenograf in prijatelj, je pravkar končal sceno. Prizorišča moramo zelo hitro menjavati, kajti *Zuccu* bi rad sledil po njegovi poti. Od igralcev bom zahteval, da bodo igrali hitro, hitrost in ritem sta bistvena za to predstavo. Čutimo lahko, da je Koltès igro napisal pod pritiskom, da se mu je mudilo. In imel je prav, umiral je ... kakor Roberto Zucco.

A.-F. B.: Se boste lotili resničnih podatkov iz črne kronike, kakor je storil Peter Stein?

B. B.: Steinove predstave nisem videl in torej ne morem govoriti o njej. Kar zadeva mene, za uprizoritev Koltèsove igre ni treba poskušati razumeti medicinske in sociološke ravni "norosti" pravega *Succa* in njegovega "pošastnega" vedénja. Igralcev ne bom prosil, naj študirajo resnično zgodbo, čeprav bo tisk ob premieri zagotovo znova spregovoril o njej. Toda ko razmišljam o predstavi, ne mislim na črno kroniko. Ni mogoče igrati na dveh prizoriščih.

Ob branju izjemne raziskave, ki jo je napisala Pascale Froment, lahko premerimo razliko. Razliko in v nekaterih trenutkih tudi podobnost, kajti Koltès je v svoje besedilo vpletel odlomke *Succovih* pesmi. In tu so še posnetki. Ena izmed slik prikazuje Roberta z družino nekaj dni pred umorom staršev. Obraz ima kakor angel ...

Toda ko bomo prišli do vaj, bo treba *Succa* pozabiti. Prisegel sem si, da tega ne bom storil, pa sem šel kljub temu s scenografom v Toulon, da bi videl Mali Chicago, četrt, v kateri je *Succo* živel, in La Seyne-sur-mer, kjer je zagrešil enega izmed umorov. Bilo je bedno, pomilovanja vredno, svinjsko ... Bernard ni napisal tega. *Succa* je povečal, majhno barabo je

spremenil v mit. Tega nočem reči slabšalno: v Lyonu sem do najstniških let živel med potepuhi. V mladinskem domu, kjer sem se začel ukvarjati z gledališčem, sem spoznal veliko ljudi, kakršen je bil Succo. Bil je majhna baraba, a pisal je čudovite pesmi in te je Bernard včasih prevzel dobesedno.

A.-F. B.: Najbolj neposredno iz črne kronike prevzeta epizoda v *Zuccu* je zgodba o Punci, ki ga izda ...

B. B.: Ob branju igre se sprašujemo, zakaj ga prijavi. Odgovor je preprosto: preda ga iz ljubezni. Ker ga ne more več doseči, čeprav umira od ljubezni do njega. Tako stori dvoje: prostituira se, ker je prepričana, da ga bo tako znova srečala, da ga bo pot prinesla mimo, in prijavi ga policiji. Da bi ga znova našla. Prizor na koncu igre, ko se mu vrže v naročje in vpije "Roberto! Roberto!" pred policisti, je blazen ljubezenski prizor, kakršnih v resničnem življenju ni, in Bernard ga je zelo dobro opisal. Zato verjamem na besedo Bratu, ko Šefici javne hiše pravi, potem ko je svojo sestro prodal Zvodniku: "Nisem jaz tega hotel, šefica, prisežem, da ne. Ona je silila, ona je hotela prit sem in začeti delat." Koltès zapiše: "*Joče*". Svojo sestro obožuje. Ne bi se mi zdelo zanimivo, če bi Brata odigrali kot podleža. Kajti mi, gledalci, bomo vedno imeli dovolj distance, da bomo kakor Šefica rekli: "En hud gnoj si." Kajti nismo sposobni takoj verjeti, kar nam govorijo ...

Fantastično se mi zdi tudi to, kar Punca v začetku igre reče Zuccu: "Hej, ti si mi vzel nedolžnost in ti jo boš obdržal. [...] Imaš jo do konca svojih dni [...] Zaznamovala sem te kot z brazgotino po pretepu." Položaj popolnoma preobrne: običajno smo prepričani, da prej moški zaznamuje žensko ... to je prelepo.

Zato sem si želel povečati starostno razliko. Kar se zgodi, je dosti huje, če ima Zucco štirideset let, Punca pa je zelo mlada, kot če imata štiriindvajset in osemnajst let. Dobro vem, da je bil mladenič na sliki, ki je navdihnila Bernarda, še mlad, toda na odru, v igri, se mi zdi, da ni dovolj teže, če ni razlike v letih. Kajti če Judith Henry reče Jerzyju Radziwilowiczu, ki je zrel moški, "zaznamovala sem te", je to takoj dosti močnejše. Besede dobijo vso težo. Neverjetno mlada je in se noro zaljubi vanj. To me gane v dno srca.

Prevedel Jan Jona Javoršek